

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО, ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

ЗАПОВЕД

№ ..... *РВМ-1418* .....

гр. София, ... *19.07* ..... 2019 г.

На основание чл. 5, ал. 1, т. 2 и ал. 2, т. 1 от Устройствения правилник на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ).

НАРЕЖДАМ:

Утвърждавам:

1. Стандартна оперативна процедура: “Мерки за незабавно прилагане в случай на съмнение или положителен резултат за Трансмисивни спонгиформни енцефалопатии (спонгиформна енцефалопатия по говедата и скрейпи при дребните преживни животни).”, СОП –ЗХОЖКФ - 30, версия 01, приложение към настоящата заповед.

2. Процедурата по т. 1 се прилага от 19.07.2019 г.

Контрола по изпълнението на заповедта възлагам на д-р Георги Чобанов - директор на дирекция ЗХОЖКФ при ЦУ на БАБХ.

Настоящата заповед да се доведе до знанието на д-р Георги Чобанов - директор на дирекция “Здравеопазване и хуманно отношение към животните, и контрол на фуражите” при Централно управление на БАБХ, директорите на областните дирекции по безопасност на храните и служителите в системата на БАБХ, отговорни за здравеопазване и хуманно отношение към животните за сведение и изпълнение.

Д-Р ДАМЯН ИЛИЕВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 1 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНСМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

- Приложение към Заповед № РД .....
на изпълнителния директор на БАБХ

I. ЦЕЛ НА ПРОЦЕДУРАТА:

С тази процедура се определя реда и начина за прилагане на мерки с цел ликвидиране на огнищата на трансмисивни спонгиформни енцефалопатии (спонгиформна енцефалопатия по говедата (СЕГ) и скрейпи при дребните преживни животни). Целта е да се дадат точни указания на областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) за своевременно ликвидиране на възникналите трансмисивни спонгиформни енцефалопатии (ТСЕ) в България.

II. ПРОЦЕДУРАТА СЕ ПРИЛАГА ОТ:

1. Дирекция “Здравеопазване и хуманно отношение към животните, и контрол на фуражите” към Централно управление на Българската агенция по безопасност на храните (ЦУ на БАБХ);
2. Дирекция „Контрол на храните“ към ЦУ на БАБХ
3. Дирекция “Информационни технологии, информационни системи и комуникационно осигуряване” (ИТИСКО) към ЦУ на БАБХ;
4. Главна дирекция “Верификация на официалния контрол” към ЦУ на БАБХ;
5. Директорите на ОДБХ;
6. Началниците на отдели “Здравеопазване на животните” към ОДБХ;
7. Началниците на отдели „Контрол на храните“ към ОДБХ;
8. Официалните ветеринарни лекари, отговорни за здравеопазване на животните на територията към съответните ОДБХ;
9. Инспекторите, отговорни за контрола на храните към ОДБХ
10. Инспекторите, отговорни за официалния контрол на фуражите към ОДБХ;
11. Регистрираните ветеринарни лекари (РВЛ).

Контролът по прилагане на процедурата се осъществява от дирекция „Здравеопазване на животните, хуманно отношение към животните и контрол на фуражите” (ЗХОЖКФ), дирекция „Контрол на храните“ към ЦУ на БАБХ, дирекция „Информационни технологии, информационни системи и комуникационно осигуряване“ (ИТИСКО) и Главна дирекция „Верификация на официалния контрол“ при ЦУ на БАБХ.

Съставили: 16.07.2019 г. Д-р Мартин Христов, гл. експерт в дирекция ЗХОЖКФ Подпис: ..... Д-р Илиан Бойков, главен експерт в дирекция ВОК Подпис: ..... Д-р Валерия Ерменкова, главен експерт в дирекция ЗХОЖКФ Подпис: ..... Д-р Иван Генчев, главен експерт в дирекция КХ Подпис:	Проверили: 16.07.2019 г. Д-р Александра Митева, Началник на отдел ЗЖ, към дирекция ЗХОЖКФ Подпис: ..... Зооинж. Пенка Манева-Кънева, Началник на отдел КФ в дирекция ЗХОЖКФ Подпис: ..... Д-р Гатяна Николова, Началник на отдел КОТДЗБХ в дирекция КХ Подпис:	Съгласували: 16.07.2019 г. Д-р Георги Чобанов, Директор на дирекция ЗХОЖКФ Подпис: ..... Д-р Любомир Кулински, Директор на дирекция КХ Подпис: ..... Д-р Николай Дялов, Главен директор на главна дирекция ВОК Подпис:	Съгласувал: 16.07.2019 г. Д-р Цветко Александров, двм Заместник изпълнителен директор на БАБХ Подпис:	Прилага се от: 19.07.2019 г. Всичко стр. 12
--	---	---	---	---

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 2 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

III. ОБХВАТ И ПРИЛОЖЕНИЕ

Процедурата се прилага при съмнение/потвърждение на животно, с клиника на/ или установено положително след лабораторния анализ на мозъчна проба от него, за наличие на ТСЕ и извършване на проучване в засегнатия/тите животновъден обект/и.

С прилагането на тази процедура се изпълняват изискванията на пряко приложимото право на ЕС и националното законодателство относно мерките, които трябва да бъдат предприети от компетентния контролен орган (БАБХ).

IV. ОПРЕДЕЛЕНИЯ

За целите на тази стандартна оперативна процедура (СОП) се прилагат следните определения:

- „алел” – всяка една от формите на различно състояние на един ген, определящи фенотипни белези;
- „кодирани аминокиселини”: комбинация от аминокиселини, които се кодират в кодоните на генетичната верига;
- „генетичен код” – начина по който са кодирани аминокиселините на белтъците в кодоните;
- „кодон” – генна последователност, записана в ДНК и РНК, състоящи се от три нуклеотидни единици
- „конфигурация от аминокиселини” – начин на подреждане на аминокиселините в кодоните на генетичната верига;
- „прион протеинов генотип при овце” – комбинация от два алела, намиращи се при 136, 154 и 171^{ви} кодон на генетичната верига;
- „кохорта” – всички говеда:
  - родени в стадото на заразено животно в рамките на 12 месеца, преди или след неговото раждане;
  - отглеждани по което и да е време през първата година от своя живот, съвместно със заразено животно.

V. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ:

Аминокиселини, които са кодирани при 136, 154 и 171-ви кодон на генетичната верига, имащи отношение към прионните заболявания:

- Аланин - /A/
- Аргинин – /R/
- Валин - /V/
- Хистадин - /H/
- Глутамин - /Q/

Важно:

- „конфигурация ARR/ARR” – се счита като най-устойчива на прионните заболявания.
- „конфигурация VRQ” – се счита за най-уязвима на прионните заболявания.

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 3 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНСМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

VI. НОРМАТИВНИ АКТОВЕ:

1. Регламент (ЕО) № 999/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно определяне на правила за превенция, контрол и ликвидиране на някои трансмисивни спонгиформни енцефалопатии и измененията му.
2. Регламент (ЕО) № 1069/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 година за установяване на здравни правила относно странични животински продукти и производни продукти, непредназначени за консумация от човека и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1774/2002 (Регламент за страничните животински продукти) и измененията му.
3. Закон за ветеринарномедицинската дейност (ЗВД).
4. Наредба № 23 от 14 декември 2005 г. за реда и начина за обявяване и регистрация на заразните болести по животните.

VII. КРАТКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТСЕ

- **Спонгиформната енцефалопатия по говедата (СЕГ)** е прогресивна, фатална болест на нервната система на говедата, която винаги завършва със смърт. СЕГ се причинява от натрупването на аномален протеин, наречен "прион" в нервната тъкан. Боледуват животни над 2 год. възраст. Наблюдават се промени в поведението, промени в чувствителността и промени в стойката и движенията. Разграничават се две форми на заболяването: **класическата СЕГ** се среща при говеда след поглъщане на фураж, замърсен с прион, а **атипичната СЕГ** се появява спонтанно във всички популации от говеда. СЕГ е зооноза поради връзка му с появата на варианта на болестта на Кройцфелд-Якоб (vCJD) при хората.
- **Скрейпи** е невродегенеративно заболяване на овце и кози. Основният начин на предаване е от майка към потомство, непосредствено след раждането или чрез течности и тъкани от заразено животно. При овцете е доказана генетичната чувствителност. Инкубационният период на болестта е променлив, но обикновено се измерва в години. Промените в чувствителността се характеризират със сърбеж, непрекъснато, повтарящо се триете (чесане) на страничните части на тялото, главата, шията, гърба и задницата в околни обекти като стени, огради, стълбове, ясли и други съоръжения. Промените в стойката и движението са особено подчертани. Налице са треперене на главата, шията или крайниците, силна дискоординация, препъвания, нестабилност при изправено положение, слабост в задните крайници и невъзможност за изправяне. Скрейпи не се счита, че представлява риск за човешкото здраве. **Съществуват две форми на заболяването: "класическа" и "атипична".**
  - **Класическото скрейпи:** предава се чрез контакт с животни, заразени със скрейпи чрез плацента или мляко. Естественото предаване на класическото скрейпи възниква главно по орален път. Плацентата е причина за по-голямата част от прионовото замърсяване на агнетата и предаването ѝ на овце и /или кози. Както при много инфекциозни заболявания, контактът със заразени животни улеснява разпространението на болестта.
  - **Атипичното скрейпи:** тъй като тази форма не е клинично, патологично, биохимично и епидемиологично наподобяваща "класическото скрейпи", не се определя като заразно заболяване и може да се счита за спонтанно възникващо дегенеративно състояние при по-старите овце.

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 4 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНСМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

В България се изпълнява Програма за мониторинг за Трансмисивни спонгиформни енцефалопатии (ТСЕ) чрез вземане на проби от мозъци на дребни преживни животни, които се изследват за установяване на прионовите протеини. При извършените лабораторни анализи в България са установени случаи на класическо и атипично скрейпи, но никога досега на СЕГ.

VIII. МЕРКИ ПРИ СЪМНЕНИЕ ЗА СЕГ И СКРЕЙПИ

1. Съмнително за ТСЕ е всяко възприемчиво животно проявило нервна клиника приживе или установено за положително след “бърз” лабораторен тест (елайза) постмортално. В първия случай животното се умъртвява и се взема мозъчна проба, която се изпраща за изследване, а във втория се прилагат мерките описани в тази точка, докато не бъде потвърден случая с потвърдителен лабораторен тест (уестърнблот), когато вече се прилагат мерките описани в т. IX.

2. Директорът на съответната ОДБХ до излизане на резултата от потвърдителния тест нарежда:

- Всяко животно по подт. 1 да се постави под официална възбрана, докато не станат известни резултатите от клиничните и епизоотичните проучвания, и потвърдителните лабораторни изследвания (уестърнблот).
- Всички останали животни от стадото да се поставят под ограничения за придвижване до излизане на резултата от потвърдителното лабораторно изследване.
- В случай, че заразяването с ТСЕ е станало в друг животновъден обект (изходен), от който е придвижено животно към обекта на актуално местодомуване, то и животните в изходния обект да се поставят под възбрана.
- В случай, че заразяване с ТСЕ не може да се изключи, животното се умъртвява и проба от неговия мозък се изпраща в Националната референтна лаборатория (НРЛ) за ТСЕ, в гр. София, бул. „Пенчо Славейков,, № 15А, ПК 1606.
- Млякото, добито от животните в обекта от датата на съмнението до датата на получаване на лабораторния резултат, се използва само в този животновъден обект и не може да бъде пускано на пазара за консумация от човека. Ако млякото не се използва в стопанството, то се унищожава в съответствие с Регламент (ЕО) № 1069/2009. Тези действия се предприемат от отговорните служители по здравеопазване на животните.
- Млечните продукти произведени от мляко добито от животни със съмнение за ТСЕ се поставят под официална забрана в производствените обекти и/или търговските обекти на територията на страната. Те се насочват за унищожаване в съответствие с Регламент (ЕО) № 1069/2009. Действията се предприемат от инспекторите от отдел „Контрол на храните“ към съответната ОДБХ.

3. Животните от стадата, поставени под ограничения, се освобождават от наложените мерки по подт. 2 при отрицателен резултат от потвърдителното лабораторно изследване (уестърнблот).

IX. МЕРКИ ПРИ ПОТВЪРЖДЕНИЕ НА СЕГ И СКРЕЙПИ

При потвърждение за СЕГ при ЕПЖ, изпълнителният директор на БАБХ издава заповед, с която нарежда:

1. Да се установят:

- а) всички други преживни животни от животновъдния обект, отглеждани съвместно със заразеното животно;

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 5 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНСМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

- б) ако болестта е потвърдена при женско животно, нейното потомство, родено в рамките на две години преди началото на клиничните признаци на болестта;
- в) всички животни от кохортата на животното, при което е потвърдена болестта;
- г) възможният източник на болестта;
- д) други животни от животновъдния обект или от други животновъдни обекти, които може да са заразени чрез агент – причинител на ТСЕ, или са били подложени на същия източник на хранене или зараза;
- е) придвижването на потенциално заразени фуражи за животни, на други материали или всякакви други средства за предаване на ТСЕ към или от заразения животновъден обект.

2. Да се унищожат:

- а) животните, посочени в подт.1, букви „б” и „в”, освен ако експертите от дирекция ЗХОЖКФ решат да не унищожават животните по буква „в” в случай, че се докаже, че тези животни не са имали достъп до същия фураж до която е имало достъп заразено животно;
- б) при благоприятна оценка на риска, като се отчитат по-специално мерките за контрол и в съответствие с процедурата, посочена в член 24, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 999/2001, експертите от дирекция ЗХОЖКФ могат да решат да не унищожават животните посочени в подт. 1, буква „в” до края на репродуктивния им период, ако се отнася за бици, които се отглеждат в центрове за изкуствено осеменяване или ако се докаже, че тези животни не са имали достъп до същия фураж, с която е хранено заразено животно.

При потвърждение за Скрейпи при овце и кози, изпълнителният директор на БАБХ издава заповед, с която нарежда:

3. Да се приложат следните мерки:

- а) да се направи инвентаризация на всички други дребни преживни животни, различни от овце и кози в животновъдния обект;
- б) доколкото е възможно да бъдат установени родителите на заразено животно, всички ембриони и яйцеклетки добити от тях, както и последното потомство на заразено животно, в случай, че е женско;
- в) да се направи инвентаризация на всички други овце и кози от животновъдния обект;
- г) да се направи проучване на възможния източник на болестта и да се идентифицират всички други животновъдни обекти, от които има животни, ембриони или яйцеклетки, които може да са били заразени от агент – причинител на заболяването или да са били изложени на същия източник на хранене или зараза;
- д) да се направи проследимост за придвижването на потенциално заразени храни, на други материали или всякакви други средства за предаване, които може да са преносители на агента – причинител на ТСЕ към или от заразения животновъден обект;
- е) проучване на изхранването в стопанството фуражи се извършва чрез:
  - проследяване на фуражите, с които се изхранват животните във фермата;
  - вземане на проби от изхранването на животните фуражи, включително от грудкови и кореноплоди, ако е изхранвано с такива, предназначени за анализ за съдържание на частици от сухоземни животни и риба;
  - вземане на прахови проби (проби от заобикалящата среда), предназначени за анализ за съдържание на частици от сухоземни животни и риба;

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 6 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

• действията по буква „е“ се предприемат от инспектора, отговорен за официалния контрол на фуражите в съответната ОДБХ. Констативният протокол, обективизиращ извършената проверка и всички относими към същата писмени доказателства се изпращат без излишна забава, по електронната поща до всички експерти от отдел „Контрол на фуражите“ към дирекция ЗХОЖКФ;

ж) извършва се оглед на целия животновъден обект, проследява се пашата на животните и ако има такава, с кои други стада се осъществява;

з) эпизоотичното проучване и анализа на получените резултати от изследваните фуражи се извършват от съответните отдели към ОДБХ.

4. При потвърден случай на Скрейпи при овце и кози, в случай че СЕГ не може да се изключи:

а) незабавно умъртвяване и унищожаване на всички преживни животни, ембриони и яйцеклетки в животновъдния обект;

б) умъртвяване и унищожаване на животни, продукти от тях и материали посочени в подт.1, букви „б“, „в“, „г“ и „д“;

в) всички животни на възраст над 18 месеца, предназначени за унищожаване се изследват за наличие на прионовите протеини;

г) определя се прион протеиновия генотип (генотипиране) на до 50 броя от животните в стадото;

д) млякото и млечните продукти, добити от животни, които трябва да бъдат умъртвени се унищожават, съгласно изискванията на Регламент 1069/2009/ЕС;

е) след умъртвяването и унищожаването на възприемчивите животни и материали, в животновъдния обект се прилагат засилени мерки за контрол, като се изследват всички овце, които са заклани за човешка консумация или умрели, като в стадото остават само тези с генотип ARR/ARR;

5. В случаите, когато СЕГ или атипично скрейпи се изключват, дирекция ЗХОЖКФ решава кой от посочените по-долу три варианта да използва, като предприема следните мерки:

а) млякото и млечните продукти добити от животни, които трябва да бъдат унищожени или заклани, не трябва да се използват за хранене на преживни животни в животновъдния обект;

б) млякото и млечните продукти от останалите животни се използват за храна на непреживни животни само на територията на България;

в) търговският документ, придружаващ пратки с такова мляко и млечни продукти, както и всички опаковки трябва да са обозначени с надпис с думите – „да не се използва за храна на преживни животни“;

г) забранява се използването за хранене на преживни животни с мляко и млечни продукти в животновъдните обекти, в които се отглеждат такива животни;

д) придвижването в насипно състояние на такова мляко и млечни продукти се извършва с превозни средства, които не транспортират едновременно и фуражи за преживни животни;

е) в случай, че в тези превозни средства след това се транспортира фураж за преживни животни, е необходимо те да бъдат почистени и дезинфекцирани, съгласно методите описано в Инструкцията за извършване на дезинфекция, дезинсекция и дератизация при ликвидиране на болести по животните ([приложение IV](#));

6. Дирекция ЗХОЖКФ предприема мерки за ликвидиране на ТСЕ, като използва един от следните варианти:

а) **вариант I** - умъртвяване и пълно унищожаване на всички животни;

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 7 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

б) **вариант II** – умъртвяване и пълно унищожаване единствено на животните възприемчиви към заболяването;

в) **вариант III** – незадължително умъртвяване и пълно унищожаване на животните;

6.1 При използване на **вариант I** дирекция ЗХОЖКФ предприема следните мерки:

а) незабавно умъртвяване и унищожаване на животните и материалите по подт. 2 „б” и „в”;

б) изследване на всички животни, по буква „а” на възраст над 18 месеца за ТСЕ;

в) определяне на генотипа на всички овце (до 50 на брой);

г) в случай че дирекция ЗХОЖКФ реши да:

- не изпълнява посоченото в подт. 2., букви „б” и „в” и да замени незабавното умъртвяване на животните с незабавно клане за човешка консумация при условие, че месото от закланите животните се реализира на територията на страната и всички заклани животни над 18-месечна възраст се изследват за ТСЕ;
- не умъртвява агнетата и яретата при условие, че те се заколят за човешка консумация, не по-късно от навършване на 3-месечна възраст.

До умъртвяването и пълното унищожаване или на клането за човешка консумация се прилагат мерките, посочени в подт. 5, букви от „а” до „е”, както и дирекция ЗХОЖКФ може да разреши придвижването на агнета и ярета до 3-месечна възраст само за обекти, в които се отглеждат дребни преживни за угояване при положение, че те се изколват за човешка консумация, преди навършване на 3-месечна възраст.

След умъртвяването и пълното унищожаване или клането за човешка консумация на всички животни от животновъдния обект, за които е избран вариант I, се прилагат мерките посочени в подт. 4 или мерките посочени във вариант II.

6.2 Мерките за ликвидиране на ТСЕ, когато дирекция ЗХОЖКФ приложи **вариант II**, са следните:

а) умъртвяване и унищожаване само на животните, възприемчиви към болестта, след определяне на техния генотип;

б) умъртвяване на животните посочени в подт. 2, букви „б” и „в”, с изключение на:

- кочове за разплод с генотип ARR/ARR;
- овце, предназначени за разплод с най - малко един алел ARR и без нито един алел VRQ.
- овце с поне един алел ARR, предназначени за незабавно клане и консумация от хора;
- агнета и ярета, предназначени за човешка консумация, ако са заклани до навършване на 3-месечна възраст;

в) всички животни на възраст над 18 месеца се изследват за ТСЕ;

г) в случай че експертите от дирекция ЗХОЖКФ решат да заменят умъртвяването и пълното унищожаване на животните с клане за човешка консумация, месото от добитите животни да бъде реализирано на територията на страната и всички животни на възраст над 18 месеца от обекта се изследват за ТСЕ след клането;

д) експертите от дирекция ЗХОЖКФ могат да отложат определянето на генотипа за период от три месеца, в случай, че заразеното животно е открито по време на агненето, при положение че родилите овце и кози се държат отделно от овцете и козите, дошли от други животновъдни обекти;

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 8 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

е) в случай че експертите от дирекция ЗХОЖКФ решат да не умъртвят и унищожат животните в стада, в които се отглеждат съвместно овце и кози, то трябва да се отложи за максимален период от три години от датата на потвърждение на положителния случай поради ниско ниво на резистентност в стадото, като се унищожават или кастрират всички кочове, които нямат ARR алели, и се води стратегия за увеличаване на честотата на родилите овце с ARR алели и липса на VRQ алел.

До умъртвяването и пълното унищожаване или клането за човешка консумация се прилагат мерките посочени в подт. 5 и следните допълнителни мерки:

а) животновъдният обект се подлага на засилен контрол и изследвания за TSE, като се изследват посочените по-долу животни, с изключение на кочове с генотип ARR/ARR;

- животните, които са се намирали в стопанството в момента когато е бил потвърден случая на TSE и които се колят за човешка консумация;

- животните, които са умрели в животновъдния обект;

б) в животновъдния обект може да бъдат допускани само:

- кочове за разплод с генотип ARR/ARR;

- женски овце с поне един алел с конфигурация ARR и нито един алел с конфигурация VRQ;

в) в животновъдния обект могат да бъдат използвани само:

- кочове за разплод с генотип ARR/ARR;

- семенна течност от кочове с генотип с конфигурация ARR/ARR;

- ембриони с поне един алел ARR и без нито един VRQ алел;

г) придвижването на овце от животновъдния обект се разрешава с всякаква цел, включително и за разплод само за:

- овце с генотип ARR/ARR;

- родилите овце с конфигурация от поне един алел ARR и без нито един VRQ алел, при условие, че ще се придвижват към животновъден обект, на който са наложени същите мерки за ограничение;

д) следните животни могат да бъдат придвижвани от животновъдния обект, директно до кланица за клане и човешка консумация:

- овце с конфигурация от поне един алел ARR;

- агнета и ярета на възраст до 3 месеца;

е) в случай че експертите от дирекция ЗХОЖКФ решат да заменят незабавното умъртвяване и пълното унищожаване на всички животни, с незабавно клане за човешка консумация при следните условия:

- животните се колят за човешка консумация, като месото се реализира за на територията на страната;

- всички животни, навършили 18-месечна възраст, заклани за човешка консумация, се изследват за TSE.

След умъртвяването и пълното унищожаване или клането за консумация от хора се прилагат условията посочени в подт. 4 и подт. 5;

6.3 В случай че експертите от дирекция ЗХОЖКФ решат да не се умъртвят и унищожат животните, посочени в подт. 1, букви „б” и „в”, като използва **вариант III**, при положение, че е изпълнен поне един от следните критерии:

а) трудно е да се съберат заместващи овце от разрешените генотипове;

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 9 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

- б) честотата на конфигурацията на алела ARR в рамките на породата или животновъдния обект е ниска;
  - в) за да се избегне близкородствено кръстосване в стадото;
  - г) експертите от дирекция ЗХОЖКФ са направили оценка на епизоотичната обстановка в страната;
7. Експертите от дирекция ЗХОЖКФ съхраняват регистър на причините и критериите, които са довели до използването на вариант III при възникване на класическо скрейпи.
  8. Ако в животновъден обект в който се прилага вариант III се установят нови случаи на скрейпи, експертите от дирекция ЗХОЖКФ могат да заменят вариант III с вариант I или II.
  9. Определя се прион протеиновият генотип на всички овце (до 50 на брой), в срок от 3 месеца от датата на потвърждение на положителния случай.

X. МЕРКИ ПРИ ПОТВЪРЖДАВАНЕ НА АТИПИЧЕН СЛУЧАЙ НА СКРЕЙПИ

1. При потвърден случай на атипично скрейпи в животновъден обект, той се подлага на засилен контрол от страна на отдел ЗЖ при съответната ОДБХ и експертите от дирекция ЗХОЖКФ за период от две години от датата на потвърждение на положителния случай.
2. Всички овце и кози в стопанството на възраст над 18 месеца, заклани за човешка консумация и всички овце и кози в стопанството, които са умрели или са унищожени се изследват за ТСЕ.
3. **В случай, че по време на двугодишния период се потвърди случай на скрейпи, различен от атипично скрейпи в стопанството се предприемат мерките от т. IX, подт. 4 или подт. 5.**

XI. МЕРКИ ПРИ ЗАРАЗЯВАНЕ С ТСЕ НА ЖИВОТНО, ВЛЯЗЛО В ЖИВОТНОВЪДНИЯ ОБЕКТ ОТ ДРУГ ЖИВОТНОВЪДЕН ОБЕКТ

1. Експертите от дирекция ЗХОЖКФ на основание, че заразеното животно е дошло от друго стопанство:
  - а) прилагат мерките посочени в т. IX, подт. 3, букви от „б” до „д” в животновъдния обект, от който е дошло животното;
  - б) в случай, че заразеното животно, дошло от друг животновъден обект е ползвало обща паша с други стада, отдел ЗЖ при съответната ОДБХ и експертите от дирекция ЗХОЖКФ могат да приложат мерките за ликвидиране само на едно от тези стада, в резултат на точни епизоотични проучвания;
  - в) в случай, че в един животновъден обект се отглеждат повече от едно стадо, отдел ЗЖ при съответната ОДБХ и експертите от дирекция ЗХОЖКФ предприемт мерки за ликвидиране на ТСЕ само в стадото, в което е открита ТСЕ, в случай, че стадата са държани отделно едно от други и разпространението на болестта в стадата, чрез пряк или непряк контакт е малко вероятно.
2. След умъртвяването и пълното унищожаване или клането за човешка консумация на всички животни, идентифицирани в даден животновъден обект, той се подлага на засилен контрол за ТСЕ и изследване:

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 10 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

- а) на всички овце, на възраст над 18 месеца, с изключение на тези, които имат генотип ARR/ARR;
  - б) на всички животни, които са се намирали в животновъдния обект в момента на констатиране на ТСЕ и които са заклани за човешка консумация;
  - в) на животни, които са умряли в животновъдния обект.
3. В животновъдния обект се допускат само:
- а) кочове с генотип ARR/ARR;
  - б) женски овце с конфигурация от поне един алел ARR и без нито един алел VRQ;
  - в) кози, при условие, че е извършено механично почистване и дезинфекция на всички помещения в животновъдния обект.
4. В животновъдния обект може да бъдат използвани кочове за разплод и зародишни подукти от овце само ако:
- а) кочовете с конфигурация ARR/ARR генотип;
  - б) семенна течност от кочове с генотип с конфигурация ARR/ARR;
  - в) ембриони с конфигурация поне един алел ARR и нито един VRQ.
5. Придвижване на животни от животновъдния обект се разрешава само за:
- а) овце с генотип ARR/ARR;
  - б) родилите овце с конфигурация от поне един алел ARR и нито един VRQ, при положение, че се придвижват към животновъден обект, в който се прилагат мерките посочени във вариант II или вариант III;
  - в) кози, при условие, че се придвижват в животновъден обект, в който са наложени ограничения и в който се изпълняват мерките по вариант II или вариант III.
6. В заразения животновъден обект се разрешава придвижване за клане и човешка консумация:
- а) овце с от поне един алел ARR;
  - б) кози;
  - в) всички агнета и ярета, които не са навършили 3-месечна възраст.
7. Отдел ЗЖ при съответната ОДБХ може да разреши придвижването на агнета и ярета до други животновъдни обект, единствено за угодяване, преди клане при положение, че:
- а) в този животновъден обект не се отглеждат други овце и кози, освен такива, които са предназначени за угодяване и клане;
  - б) яретата и агнетата, придвижени от заразения животновъден обект се транспортират директно до кланица, намираща се на територията на страната, за да бъдат заклани не по-късно от навършване на 12 месечна възраст.
8. Ограниченията на заразения животновъден обект, посочени в подт.1 до подт.7 се прилагат до:
- а) датата на установяване на конфигурация ARR/ARR за всички овце в животновъдния обект, при условие, че в него не се отглеждат кози;
  - б) за период от две години, през който всички мерки, посочени в т. IX, подт. 5 и подт. 6, буква б) и буква в) се изпълняват и при положение, че през този период не е установен нов случай на ТСЕ, различен от атипичен случай на скрейпи;
  - в) в случай, че се установи атипичен случай на скрейпи, животновъдния обект се подлага на мерките посочени в т. X.
9. Отдел ЗЖ при съответната ОДБХ след като приложи мерките посочени във вариант III, в заразения животновъден обект, предприема и следните мерки:

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 11 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

- а) изследване на всички овце, на възраст над 18 месеца, с изключение на овце с генотип ARR/ARR;
  - б) изследване на всички овце на възраст над 18 месеца, заклани за човешка консумация;
  - в) изследване на всички умряли овце и кози, на възраст над 18 месеца.
10. В заразения животновъден обект може да бъдат въведени само:
- а) кочове с генотип с конфигурация ARR/ARR;
  - б) женски овце с конфигурация от поне един алел ARR и нито един VRQ.
11. Експерти от дирекция ЗХОЖКФ разрешават въвеждането в животновъдния обект на кочове с поне един алел ARR и без нито един VRQ и на женски овце, без нито един VRQ алел, ако:
- а) отглежданата в животновъдния обект порода е застрашена от изчезване;
  - б) отглежданата в животновъдния обект порода има програма за опазване;
  - в) честотата на овцете с генотип ARR е ниска.
12. В животновъдния обект може да бъдат използвани кочове за разплод и зародишни продукти, само от:
- а) кочове с генотип ARR/ARR;
  - б) семенна течност от кочове с генотип ARR/ARR;
  - в) ембриони с поне един алел ARR и нито един VRQ.
13. Дирекция ЗХОЖКФ може да разреши използването на кочове за разплод и на зародишни продукти от овце при условията посочени в т. XI, подт. 11, буква в).
14. Дирекция ЗХОЖКФ разрешава придвижването на животни от заразения животновъден обект при следните условия:
- а) кочове с генотип ARR/ARR за всякаква дейност;
  - б) агнета и ярета по условията посочени в т. XI, подт.7;
- Дирекция ЗХОЖКФ има задачата да гарантира, че от животновъдния обект не се експедира семенна течност, яйцеклетки и ембриони.
15. По време на периода на агнене и ярене, БАБХ забранява общата паша на заразеното стадо с други стада.
16. Отдел ЗЖ при съответната ОДБХ прилага наложените ограничения на животновъдния обект за период от две години от датата на установяване на последния случай на ТСЕ, различен от атипичен случай на скрейпи. В случай, че се прилага **вариант III** в животновъдния обект и по време на двугодишния период се потвърди атипичен случай на скрейпи, в животновъдния обект се прилагат мерките, посочени в т. X.

ХII. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА КОМУНИКАЦИЯ

С цел съвременния, без забавяне, обмен на информация по проучването между ОДБХ и ЦУ на БАБХ, кореспонденцията се осъществява и по електронна поща.

След приключване на проучването се изготвя доклад от директора на ОДБХ до изпълнителния директор на БАБХ. Докладът се изпраща по официален ред и на следните електронни адреси – АНWFC@bfsa.bg, FC@bfsa.bg и CEO@bfsa.bg.

СТАНДАРТНА ОПЕРАТИВНА ПРОЦЕДУРА

Код: СОП – ЗХОЖКФ 30

Версия: 01

Страница: 12 от 12

МЕРКИ ЗА НЕЗАБАВНО ПРИЛАГАНЕ В СЛУЧАЙ НА СЪМНЕНИЕ ИЛИ ПОЛОЖИТЕЛЕН РЕЗУЛТАТ ЗА ТРАНСМИСИВНИ СПОНГИФОРМНИ ЕНЦЕФАЛОПАТИИ (СПОНГИФОРМНА ЕНЦЕФАЛОПАТИЯ ПО ГОВЕДАТА И СКРЕЙПИ ПРИ ДРЕБНИТЕ ПРЕЖИВНИ ЖИВОТНИ).

ХІІІ. СЪПЪТСТВАЩИ ДОКУМЕНТИ

1. Доклад за епизоотично проучване при спонгиформна енцефалопатия по говедата и скрейпи при овцете и козите ([стр. 14 от Практическо ръководство за борба с ТСЕ](#)).
2. Акт за възбрана ([Образец ЗХОЖ – 7](#), утвърден със Заповед № РД11-934/09.05.2017 г.).
3. Писмо за изпращане на проби мозъци, взети от преживни животни, умрели или заклани извън кланица ([Образец ЗХОЖ – 29](#), утвърден със Заповед № РД РД 11-30/08.03.2011 г.).
4. Писмо за изпращане на проби мозъци, взети в кланици от заклани преживни животни ([Образец ЗХОЖ – 30](#), утвърден със Заповед № РД 11-30/08.03.2011 г.).
5. Констативен протокол – образец КФ – 37, утвърден със заповед на изпълнителния директор на БАБХ (последния актуален образец);
6. Въпросник (чек-лист) – Формуляр (версия 06) – сектор “Фуражи”.
7. Процедура за вземане на проби от фуражи във вътрешността на страната за целите на официалния контрол на фуражите – СОП ЗХОЖКФ-2, утвърдена със Заповед на изпълнителния директор на БАБХ (последна актуална версия);
8. Протокол за вземане на проби от фуражи – образец КФ – 38, утвърден със Заповед на изпълнителния директор на БАБХ (последния актуален образец);
9. [Инструкция](#) за извършване на дезинфекция, дезинсекция и дератизация при ликвидиране на болести по животните.

ХІV. РЕГИСТЪР НА ВЕРСИИТЕ

Дата на издаване	Версия	Променени страници №	Вид на промяната